

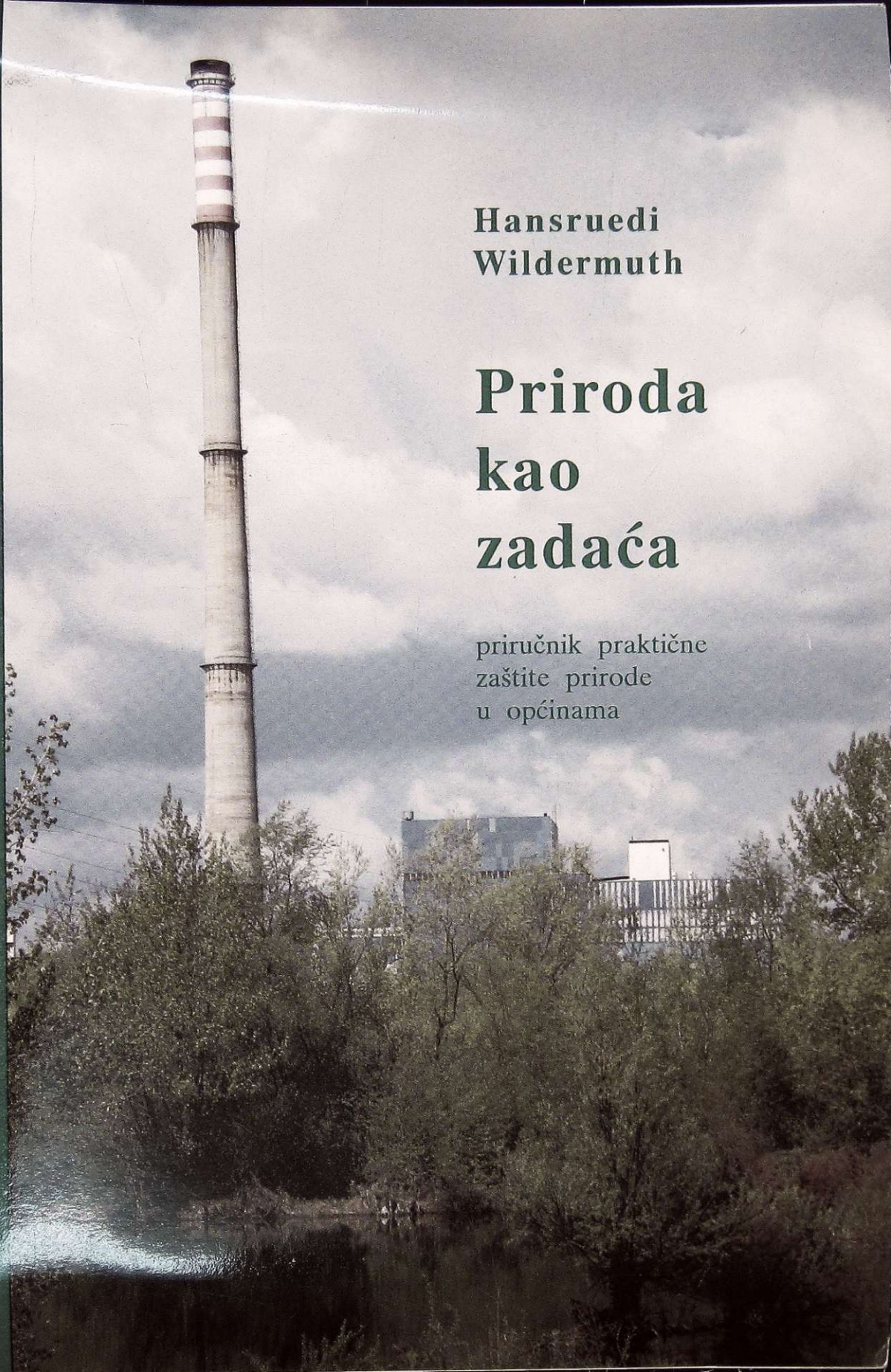
1995.
*Europska
godina zaštite prirode*

Državna uprava
za zaštitu kulturne
i prirodne baštine

Hansruedi
Wildermuth

Priroda kao zadaća

priručnik praktične
zaštite prirode
u općinama

Hansruedi Wildermuth

Priroda kao zadaća

priručnik praktične zaštite
prirode u općinama

uz stručnu suradnju, Dietera
Burckhardta, Franka Klötzlija, Alberta
Krebsa i Jürga Rohnera i s jednim
poglavljem Renéa Hantkea

Državna uprava za zaštitu kulturne i prirodne baštine
Zagreb, 1994.

Izdavač: Državna uprava za zaštitu
kulturne i prirodne baštine

Za izdavača: Miho Miljanić

Naslov izvornika: Hansruedi Wildermuth:
Natur als Aufgabe,
Schweizerischer Bund für
Naturschutz (SBN),
Basel, 1980.

Uredila i
stručno redigirala: Jasminka Radović

Prevela: Sašenka Sabljak

Usporedba s
izvornikom i
jezični savjeti: Tomislav Ladan

Lektor: Nikola Kustić

Tehnički urednik: Bojan Floriani

Fotografija na ovitku: Zlatko Ružanović

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb
502.6(035)

WILDERMUTH, Hansruedi

Priroda kao zadaća: priručnik praktične zaštite
prirode u općinama / Hansruedi Wildermuth uz
stručnu asuradnju Dietera Burckhardta...[et al.];
prevela Sašenka Sabljak; fotografije Couvet C.
Binggeli...[et al.]. - Zagreb: Državna uprava za
zaštitu kulturne i prirodne baštine, 1994. - 297
str.: ilustr.; 25 cm

Bibliografija: str. 291-296. - Kazala.
ISBN 953-96068-3-7

941213066

ISBN 953-96068-3-7

Knjiga *Priroda kao zadaća* prevedena je
uz financijsku potporu Ministarstva za
okoliš, zaštitu prirode i sigurnost nuklearnih
reaktora Savezne Republike Njemačke.

Temeljem Mišljenja Ministarstva kulture knjiga "Priroda kao zadaća", je oslobođena plaćanja
osnovnog poreza na promet proizvoda i usluga.

Sadržaj

I. Opći dio	9	Zaštitnik prirode i poljodjelac	74
1. Čemu zaštita prirode?	9	8. Zaštita prirode i obavješćivanje	75
Što je zaštita prirode?	9	Zaštita prirode i škola	76
Povijesna utemeljenost zaštite prirode	9	Poučne staze	77
Razvoj krajolika jedne općine u Švicarskoj visoravni	12	Predjeli za nastavu u prirodi	81
Preostala ugrožena područja	17	Izleti	82
Razlozi za zaštitu prirode	19	Predavanja i tečajevi	84
2. Zaštita vrsta i zaštita biotopa	21	Zaštita prirode i tisak	84
Biologija iskorjenjivanja	22	Ostala tiskana pomagala	84
Ugroženost vrsta	24	Promidžbeni pothvati i izložbe	85
Zaštita biotopa	29	9. Održavanje i njega zaštićenih područja	86
Zaštita vrsta	32	Planovi uređenja i održavanja	86
3. Mogućnosti zaštite prirode na razini općine	34	Pothvati uređenja i radovi održavanja	90
Službena i privatna zaštita prirode u općini	37	Godišnja izvješća	92
Uloga općinskih vlasti	37	II. Posebni dio: Ugroženi životni prostori i spomenici prirode	94
Uloga mjesnih organizacija i društava za zaštitu prirode	38	10. Obala jezera	94
Uloga pojedinca	39	Vrijednost i značenje	94
4. Odluke o zaštiti prirode i popis dijelova prirode koje vrijedi zaštititi	41	Zaštita i ugroženost	98
Odluke o pojedinačnoj zaštiti	41	Njega i uređenje	102
Odluka o skupnoj zaštiti	43	11. Jezerca, bare i lokve	106
5. Istraživanje - i za ljubitelje prirode	51	Tipovi voda	106
Zaštita prirode i istraživanje	51	Vrijednost i značenje	108
Snimanje stanja	54	Zaštita i ugroženost	111
Studije	56	Njega i uređenje	112
6. Zaštita prirode i prostorno planiranje	59	12. Nakupne vode	114
Plan krajolika	59	Vrijednost i značenje	114
Plan prometnica, plan naselja i zaštita prirode	61	Ugroženost i zaštita	116
Zaštita prirode nasuprot planu odmora i razonode	65	Zaštita vodozemaca	117
Zaštićena područja i njihovo planiranje	65	Njega i uređenje	119
7. Zaštita prirode i poljodjelstvo	67	13. Školske bare i bare za potrebe zaštite prirode	122
Promjene u načinu obrađivanja tla	68	14. Rijeke i potoci	129
Melioracija, okrupnjivanje zemljišta i komasacija	70	Vrijednost i značenje	132
Biološko obrađivanje tla - alternativa?	73	Zaštita i ugroženost	135
		Njega i uređenje	135
		15. Usječena potočna dolina	138
		O geologiji i povijesti krajolika	140

Predgovor hrvatskom izdanju

Razmatrajući koju bi knjigu o zaštiti prirode, u nedostatku domaće literature, bilo vrijedno prevesti na hrvatski jezik, odlučili smo se za knjigu H. Wildermutha: *Natur als Aufgabe*. Ovo je stručno djelo napisano popularno, razumljivo i prihvatljivo kako za strukovnjake, tako i za širu javnost. Izdavač knjige - Švicarski savez za zaštitu prirode (Schweizerischer Bund für Naturschutz) iz Basela ljubezno nam je poslao primjerak knjige i, uz suglasnost autora, ustupio pravo na objavljivanje prijevoda.

U knjizi *Priroda* kao zadaća prikazuju se mogućnosti zaštite prirode na mjesnoj razini, naglašavajući važnost zaštite krajolika u cjelini i vrijednost svih preostalih očuvanih dijelova prirode kakve svaka općina na svom području posjeduje. Autor je u predgovoru vrlo lijepo istaknuo to načelo koje vodi i prožima cijelu knjigu. Danas se u zaštiti prirode u cijelome svijetu sve više pridaje važnost očuvanju, obnavljanju ili čak na umjetan način stvaranju novih malih biotopa koji zajedno s prostranim, očuvanim i najčešće posebno zaštićenim područjima, čine tzv. ekološku mrežu. Zaštita prirode, tj. biološke raznolikosti, ovisi upravo o gustoći takve ekološke mreže. S njezinom gustoćom povećava se i stabilnost, uravnoteženost i kakvoća prirode u cjelini. Stoga je i zaključeno u programu Velike Britanije za zaštitu biološke raznolikosti: *Bitka za biološku raznolikost gubi se ili dobiva na mjesnoj razini*. I Vijeće Europe (Council of Europe) je 1995. godinu proglasilo europskom godinom zaštite prirode s glavnom temom: *Zaštita prirode izvan posebno zaštićenih područja*.

U nas se zaštiti prirode na mjesnoj razini još uvijek ne pridaje odgovarajuća pozornost. Državna služba zaštite prirode usredotočena je prvenstveno na dijelove prirode od državne i međunarodne vrijednosti. Županije i općine, kojima je prepuštena briga za prostore od područne i mjesne razine vrijednosti, nedovoljno su u tom pogledu kadrovski opremljene i

obrazovane. Nedostatak odgovarajuće stručne literature onemogućuje zacijelo i brojne ljubitelje prirode da se organizirano i sustavno uključe u zaštitu prirode u okviru svojih općina. Slično je i s različitim organizacijama koje gospodarski iskorišćuju prirodu i koje bi uz odgovarajuće upute mogle primjenjivati različite ekološke mjere za očuvanje što veće prirodosti prostora kojima gospodare. S obzirom da je u nas još nedovoljno iskustva i primjera zaštite prirode na općinskoj razini, teško da će u dogledno vrijeme biti napisana knjiga na tu temu. *Priroda* kao zadaća prikladno je djelo koja će do pojave jedne takve hrvatske knjige moći poslužiti svima zainteresiranima kao praktični priručnik za moguće djelovanje na ovom polju. Većina primjera koji se navode iz prakse za nas su još uvijek nešto novo, čime se tek treba početi intenzivnije baviti. Tijekom pripremanja prijevoda, bilo je razmišljanja da knjigu na neki način prilagodimo za Hrvatsku ili da je nadopunimo, o čemu smo čak i dobili suglasnost autora. Međutim, ipak je prevladao zaključak da je knjiga napisana znalački cjelovito i sustavno pa bi bilo kakve izmjene mogle samo pokvariti njezin ukupni dojam. Iako su pojedini krajolici i vrste, kao i državni ustroj u Švicarskoj unekoliko različiti od našega, ipak način obrade problematike, upute za praktični rad i primjeri iz prakse mogu u potpunosti poslužiti kao poticaj i priručnik zaštite prirode bilo gdje u svijetu. Stoga je dodano tek nekoliko napomena te popis hrvatskih i latinskih naziva biljnih i životinjskih vrsta koje se u originalu navode većinom samo na njemačkom jeziku. Kako je hrvatsko nazivlje biljaka i životinja vrlo neusklađeno, a za mnoge vrste, kojih nema u Hrvatskoj, čak niti ne postoje nazivi, smatrali smo ovakav dodatak potrebnim.

Svima koji su sudjelovali u pripremanju prijevoda ove knjige najljepše se zahvaljujemo. Posebno smo zahvalni prof. dr. Wolfgangu